

NORGES HØYESTERETT

Den 13. mars 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-00494-A, (sak nr. 2006/1584), sivil sak, anke,

Voest-Alpine Austria Draht GmbH

(advokat Tor Vale – til prøve)

mot

Staten v/Samferdselsdepartementet

(advokat Olav Bergsaker)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Kst. dommer **Sverdrup**: Saken gjelder spørsmål om foreldelse av krav på erstatning ved mangelfull leveranse av stålkabler, jf. foreldelsesloven § 3.
- (2) Det østerrikske stålverket Voest-Alpine Austria Draht GmbH leverte 10. mars 1997 kabler til en hengebro over Lysefjorden. I følge kontrakten løp det en garantitid på fem år fra leveringen.
- (3) Statens vegvesen Rogaland var byggherre for broen, som ble åpnet i desember 1997. Ved en såkalt ett-års garanti- og reklamasjonsbefaring 8. mars 1999 ble det oppdaget brudd i tre enkeltråder i kablene. Sommeren 1999 ble det funnet rundt femti nye brudd, og i april 2006 var det konstatert nærmere tusen trådbrudd.
- (4) I tiden etter befaringen ble det holdt flere møter for å avklare årsaksforholdet. Vegvesenet mente at trådbruddene representerte en mangel som Voest-Alpine var ansvarlig for, og krevde dekket utgiftene til økt vedlikehold, overvåking og fremtidig forsterking av kablene. Voest-Alpine erkjente ikke ansvar for trådbruddene.
- (5) Staten v/Samferdselsdepartementet tok ut forliksklage 4. februar 2002 mot Voest-Alpine og deretter stevning for Oslo tingrett. Det ble dessuten tatt ut stevning mot Fokus Bank ASA, som hadde stilt en garanti for ca. 2 millioner kroner. Voest-Alpine gikk til motsøksmål og krevde sine utgifter til utbedring dekket av staten.

(6) Tingretten avsa dom 21. desember 2004 med slik domsslutning:

”I hovedsøksmålet:

1. Voest-Alpine Austria Draht GmbH v/styrets leder er ansvarlig for trådbrudd i bærekabler på Lysefjordbrua i Rogaland.
2. a) Voest-Alpine Austria Draht GmbH v/styrets leder dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å erstatte Statens kostnader som følge av defekter/trådbrudd med kr 15.460.349,- – femtenmillionerfirehundreogsekstisentrehundreogfortini –, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum, fra 1. november 2004 til betaling skjer.
2. b) Voest-Alpine Austria Draht GmbH v/styrets leder dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å refundere Statens kostnader til å avdekke og belyse skaden frem til 1. januar 2004, med kr 1.270.034,- – enmilliontohundreogsyttitusenogtrettifire – med tillegg av forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum, av kr 1.073.499,- fra 1. oktober 2003 til betaling finner sted, og av kr 196.535,- fra 12. november 2004 til betaling skjer.
3. Fokus Bank ASA v/styrets leder dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å betale til Staten, kr 2.052.470,- – tomillionerfemtittusenfirehundreogsytti – av den kostnad Voest-Alpine Austria Draht GmbH er idømt å betale i de foregående punkt 2 a) og punkt 2 b), for hvilket de hefter solidarisk med Voest-Alpine Austria Draht, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum, fra 4. mars 2002 til betaling skjer.
4. Voest-Alpine Austria Draht GmbH v/styrets formann og Fokus Bank ASA v/styrets formann dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å betale en andel av Statens saksomkostninger med kr 2.000.000,- – tomillioener –, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum, fra forfall til betaling skjer.

I motsøksmålet:

1. Staten frifinnes.
2. Voest-Alpine Austria Draht GmbH v/styrets formann dømmes til, innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse, å betale Statens saksomkostninger med kr 47.120,- –førtisyvtusenetthundreogtyve –, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum, fra forfall til betaling skjer.”

(7) Voest-Alpine og Fokus Bank anket dommen inn for Borgarting lagmannsrett. Lagmannsretten avsa dom 21. juni 2006 med slik domsslutning:

”Anken i hovedsøksmålet

1. Tingrettens dom stadfestes.
2. Voest-Alpine Austria Draht GmbH og Fokus Bank ASA dømmes en for begge og begge for en til å betale staten saksomkostninger for lagmannsretten med 1.950.000 – enmillionnihundreogfemtitten – kroner innen to uker fra dommens forkynnelse med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til

betaling skjer.

Anken i motsøksmålet

1. **Tingrettens dom stadfestes.**
2. **Voest-Alpine Austria Draht GmbH og Fokus Bank ASA dømmes en for begge og begge for en til å betale staten saksomkostninger for lagmannsretten med 36.131,25 – trettisekstusenettthundreogtrettien 25/100 – kroner innen to uker fra dommens forkynnelse med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.”**

- (8) Lagmannsretten kom – som tingretten – til at trådbruddene hadde sin årsak i produksjonsfeil som Voest-Alpine kunne holdes ansvarlig for. Retten fant også at det var reklamert i tide, og at kravet ikke var foreldet.
- (9) Voest-Alpine og Fokus Bank anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt avgjørelsen av reklamasjons- og foreldesspørsmålet. Subsidiært ble det anket over erstatningsutmålingen. Spørsmålet om kablene hadde mangler som skyldtes produksjonsmessige årsaker ble ikke påanket. Saken med Fokus Bank ble senere forlikt og er nå hevet.
- (10) Høyesteretts kjæremålsutvalg har henvist anken fra Voest-Alpine over rettsanvendelsen for så vidt gjelder spørsmålet om foreldelse. For øvrig er anken nektet fremmet etter regelen i tvistemålsloven § 373 tredje ledd nr. 4. Det er for Høyesterett avgitt skriftlig forklaring fra ett vitne. Spørsmålet om foreldelse av erstatningskravet står i vesentlig samme stilling som for lagmannsretten.
- (11) Den ankende part, *Voest-Alpine Austria Draht GmbH*, har i korte trekk anført:
- (12) Lagmannsretten har tatt feil når den kom til at det er den spesielle regelen om fristutgangspunkt for garantier i foreldelsesloven § 3 nr. 4 som kommer til anvendelse i denne saken. Voest-Alpines femårsgaranti dekker riktignok mangelen som var årsak til trådbruddene, men i dette konkrete tilfellet kan erstatningskravet også bygges på kjøpslovens misligholdsregler. Når situasjonen er slik, er det den alminnelige regelen i § 3 nr. 2 om at fristens utgangspunkt regnes fra misligholdet, som gjelder. Vegvesenets erstatningskrav er da foreldet.
- (13) Denne tolkningen følger av uttalelsen i Ot.prp. nr. 38 (1977–1978), side 54, hvor det heter at når kravet ”uten videre (uten særskilt tilsikring) følger av en mangel etter lovens misligholdsregler”, gjelder hovedregelen i nr. 2. Teorien har vært samstemt om at uttalelsen i forarbeidene må forstås slik at dersom kravet i det konkrete tilfellet også kan bygges på kjøpslovens alminnelige misligholdsregler, er det § 3 nr. 2 som bestemmer foreldelsesfristens utgangspunkt.
- (14) Det forhold at det hittil ikke har vært rettspraksis om spørsmålet, viser at dette er en god regel som rettslivet har akseptert. Dersom lagmannsrettens tolkning legges til grunn, vil det derfor innebære en endring av en etablert rettsoppfatning. Lagmannsretten legger vekt på at Voest-Alpines tolkningsalternativ innebærer at en tidsforskyvning på bare to dager ved fremsettelse av reklamasjonen, fører til at regelen i nr. 4 og ikke nr. 2 gjelder i saken. Men et slikt resonnement er ikke relevant, da det ligger i foreldelsesreglenes natur at de er

absolutte. Av samme grunn er det irrelevant om vegvesenet blir rammet hardt ved at fordringen er foreldet.

- (15) Under forutsetning av at § 3 nr. 4 tolkes slik som anført av Voest-Alpine, blir det avgjørende om garantien konkret er utnyttet i denne saken eller ikke. Det følger av den rettskraftige delen av lagmannsrettens dom at trådbruddene skyldes produksjonsfeil, og mangelskravet i kjøpslovens § 17 er derfor oppfylt. Vegvesenets mangelskrav bygger heller ikke på garantiens utvidede reklamasjonsfrist til fem år, da det er reklamert innenfor toårsfristen i kjøpsloven § 32 annet ledd. Levering skjedde 10. mars 1997, og slik Voest-Alpine ser det, reklamerte vegvesenet ved garanti- og reklamasjonsbefaringen 8. mars 1999. Vegvesenet kan ikke bli hørt med å ha reklamert først i møtet 3. september 1999. Henvisningen i referatet fra dette møtet om at byggherren ”regner trådbruddene meldt som reklamasjon” må forstås slik at det siktes til den tidligere reklamasjonsbefaringen 8. mars 1999. Erstatningskravet i denne saken bygger derfor ikke utelukkende på garantien, men kan også utledes av de deklarasjonsreglene. Fristutgangspunktet i § 3 nr. 4 kommer da ikke til anvendelse, og det er regelen i § 3 nr. 2 om at foreldelsesfristen startet fra misligholdet som gjelder.
- (16) Etter hovedregelen i § 3 nr. 2 må utgangspunktet for foreldelsesfristen regnes fra leveringen av kablene, jf. blant annet Rt. 2002 side 696 (NEBB). Leveringen skjedde 10. mars 1997, og treårsfristen etter foreldelsesloven § 2 var derfor utløpt før forliksklagen ble innlevert 4. februar 2002. Det er enighet mellom partene om at kunnskapsregelen i § 10 nr. 1 ikke fører til et annet resultat, og vegvesenets erstatningskrav er dermed foreldet.
- (17) Voest-Alpine Austria Draht GmbH har nedlagt slik påstand:
- ” 1. Voest-Alpine Austria Draht GmbH frifinnes.
  2. Voest-Alpine Austria Draht GmbH tilkjennes saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett, med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd, første punktum, fra forfall til betaling skjer.”
- (18) Ankemotparten, *staten v/Samferdselsdepartementet*, har i korte trekk anført:
- (19) Det er enighet mellom partene om at erstatningskravet ikke er foreldet dersom foreldelsesfristens utgangspunkt bestemmes av § 3 nr. 4, og i denne saken er det regelen i nr. 4 som kommer til anvendelse. Den tolkningen av § 3 nr. 4 som Voest-Alpine gjør seg til talsmann for, følger ikke av lovens ordlyd. Som lagmannsretten påpeker, burde en så vidt viktig begrensing av lovens anvendelsesområde ha kommet klart til uttrykk i lovteksten.
- (20) Uttrykket ”uten videre” i forarbeidene kan etter statens syn like gjerne være ment som en henvisning til de regulære mangelsituasjonene der det ikke er gitt noen særskilt tilsikring eller garanti. Andre uttalelser i forarbeidene som kommenterer tidligere utkast til § 3 nr. 4, omtaler ikke denne problemstillingen overhodet, hvilket tyder på at det ikke var meningen å utelukke fra bestemmelsens anvendelsesområde de tilfellene der kravet også kunne vært bygget på bakgrunnsretten.
- (21) Reelle hensyn taler for dette resultatet. Det kan etter omstendighetene være svært vanskelig å bestemme om § 3 nr. 4 får anvendelse, dersom regelen bare skulle gjelde i de

tilfellene hvor tilleggsgarantien er konkret utnyttet. Tilsikrede egenskaper er også en del av mangelsansvaret, og grensen mellom beføyelser og rettigheter gitt i kjøpsloven og rettigheter som avtales særskilt, kan være vanskelig å trekke.

- (22) En annen tolkning av § 3 nr. 4 ville også motvirke det som var lovgivers intensjon, nemlig å styrke garantiinstituttet. Garantien blir lett illusorisk hvis en kjøper må sannsynliggjøre at kravet bare kan føre frem på grunnlag av garantien, med den bevis- og søksmålsbyrde dette innebærer. I den konkrete situasjon er det ofte vanskelig å vurdere om en garanti er reelt utnyttet eller ikke. Hensynet til forutberegnelighet trekker i samme retning. En fordringshaver bør med stor grad av sikkerhet kunne vite hvilken foreldelsesregel som kommer til anvendelse, men dette kan bli meget vanskelig å konstatere når et uklart faktum og vanskelige rettsspørsmål må avklares først.
- (23) Selv om Voest-Alpine skulle få medhold i sin tolkning av § 3 nr. 4, er vegvesenets erstatningskrav likevel ikke foreldet, fordi garantien ble konkret utnyttet i dette tilfellet. Vegvesenet reklamerte nemlig etter at toårsfristen i kjøpsloven § 32 annet ledd var utløpt. Kablene ble overlevert 10. mars 1997, og fristen utløp dermed 10. mars 1999. På dette tidspunktet hadde vegvesenet ikke reklamert. Det er ikke riktig at vegvesenet reklamerte under befaringen 8. mars 1999 slik Voest-Alpine hevder. Under befaringen ble det bare avdekket tre trådbrudd, og som det fremgår av lagmannsrettens dom, er et slikt antall ikke unormalt. Det var den videre utviklingen med stadig flere trådbrudd som var unormal. Vegvesenet hadde på befaringstidspunktet ingen idé om at det dreide seg om et reelt problem, og enn mindre hvem av partene som eventuelt ville ha ansvaret for et slikt problem. Man valgte derfor i protokollen fra befaringen kun å registrere forholdet. Ut over sommeren ble flere trådbrudd registrert, og de videre undersøkelser ledet opp til drøftingsmøtet i Vegdirektoratet 3. september 1999, hvor ansvarsforholdene fremdeles var uavklarte. Det ble i møtet foretatt en reklamasjon, om enn av betinget karakter. Det er ikke nødvendig å tidfeste nøyaktig når reklamasjonen skjedde, fordi den under enhver omstendighet skjedde etter at kjøpslovens reklamasjonstid utløp 10. mars 1999. Vegvesenet har derfor dratt nytte av tidsgarantien under kontrakten, slik at § 3 nr. 4 gjelder, og kravet er således ikke foreldet.
- (24) Atter subsidiært anføres at selv om § 3 nr. 2 kommer til anvendelse, er erstatningskravet ikke foreldet. Utgangspunktet for fristen regnes fra den dagen misligholdet inntreer, og i denne saken foreligger en slik særlig situasjon at foreldelsesfristen ikke kan anses for å starte fra overleveringen, men fra et senere tidspunkt. Det vises blant annet til at det på leveringstidspunktet ikke var etablert en ”fordring”, jf. foreldelsesloven § 1 nr. 1.
- (25) Staten v/Samferdselsdepartementet har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens dom stadfestes.**
  2. **Staten v/Samferdselsdepartementet tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett med tillegg av forsinkelsesrente i henhold til forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.”**
- (26) *Mitt syn på saken*
- (27) Jeg er kommet til at anken ikke fører frem.

- (28) Spørsmålet er om foreldelsesfristens utgangspunkt skal regnes fra den dagen misligholdet inntreer, jf. foreldelsesloven § 3 nr. 2, eller fra det tidspunktet som følger av den spesielle fristregelen for garantier i § 3 nr. 4. De aktuelle bestemmelsene i § 3 lyder:

”§ 3. (Fristens utgangspunkt)

1. Foreldelsesfristen regnes fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse.
2. For krav som oppstår ved mislighold, regnes foreldelsesfristen fra den dag da misligholdet inntreer.
3. (...)
4. Når selgeren eller et tidligere omsetningsledd har garantert for salgstingen ved å påta seg avhjelp eller annet ansvar, blir foreldelsesfristen for krav som bygger på denne garanti, regnet fra den dag da kjøperen gir varsel om det forhold kravet grunner seg på, men senest fra den dag garantien løper ut. Tilsvarende gjelder når en tjenesteyter e.l. har garantert for resultatet av oppdraget.”

- (29) Det er særlig to tolkingsspørsmål som har vært omtalt i forbindelse med fristregelen i § 3 nr. 4. For det første om bestemmelsen gjelder i alle tilfeller hvor det er gitt tilsagn som kaller seg ”garanti”, eller om det kreves at garantien er reell i den forstand at den gir fordeler ut over det som følger av deklarasjoniske regler. I den foreliggende saken er det ingen uenighet om at det foreligger en reell garanti. Jeg tilføyer at det heller ikke er omvistet at kravet fullt ut kan forankres i garantien.

- (30) Det andre spørsmålet – som er aktuelt i vår sak – er om garantien også må ha hatt selvstendig betydning i den konkrete situasjonen hvor krav gjøres gjeldende. Spørsmålet er med andre ord om anvendelsen av § 3 nr. 4 er betinget av at kravet ikke kunne vært fremmet med grunnlag i de deklarasjoniske reglene.

- (31) Ordlyden i § 3 nr. 4 er forenlig med begge tolkningsalternativer. Det samme gjelder uttalelsen i Ot.prp. nr. 38 (1977–1978) side 54:

”Bestemmelsen vil få særlig praktisk betydning i kjøpsforhold og har sitt mønster i New York-konvensjonen art 11. Regelen gjelder garantier om salgtingens egenskaper i en viss periode etter levering, uttrykt i tid eller indirekte på annen måte (f eks en bestemt kjørelengde for en bil). Bestemmelsen skal anvendes når kravet bygger på en særskilt tilsikring, hva enten det gjelder en mangel som forelå allerede ved levering eller en feil eller svikt som har oppstått i løpet av garantitiden. Når kravet derimot uten videre (uten særskilt tilsikring) følger av en mangel etter lovens misligholdsregler, gjelder hovedregelen i nr 2.”

- (32) Den siste setningen i sitatet kan forstås som en opplysning om at hovedregelen i nr. 2 gjelder der kravet ikke bygger på en garanti eller særskilt tilsikring, men den kan også forstås slik at garantien må være det eneste rettslige grunnlaget i det konkrete tilfellet. Selv om begge tolkninger er mulige, er det første alternativet etter mitt syn det mest nærliggende.
- (33) Når en kjøper har fått en garanti, er det naturlig å henholde seg til denne som et selvstendig rettsgrunnlag i hele garantiperioden. Det virker derfor noe fremmed å måtte undersøke om bakgrunnsretten ville ha ført til det samme eller et annet resultat i hver enkelt situasjon hvor krav reises. Dersom det hadde vært meningen at krav etter en garanti bare skulle foreldes etter regelen i nr. 4 i de tilfellene hvor bakgrunnsretten ikke ville ført til samme resultat, kunne man etter mitt syn forventet at dette hadde kommet klarere til uttrykk i loven eller forarbeidene.

(34) Lagmannsretten uttaler følgende om de reelle hensyn:

”Lagmannsretten kan heller ikke se at teoriens forståelse støttes av reelle hensyn. Denne tolking av § 3 nr 4 synes å innebære at i hver enkelt sak hvor det er gitt garanti må det undersøkes i hvilken grad misligholdet oppfanges også av bakgrunnsretten. Den som fremsetter kravet må da sannsynliggjøre at kravet bare kan føre frem på grunnlag av garantien, noe som vil stille partene og retten overfor vanskelig spørsmål av bevismessig og annen art. Dette vil også innebære at hvis mangelen blir gjort gjeldende innenfor den alminnelige to-årsfrist i kjøpsloven § 32 andre ledd, vil utgangspunktet for foreldelsesfristen også i garantitilfellene regnes etter § 3 nr 2. Hvis mangelen derimot oppdages senere enn to år vil mangelsansvar etter kjøpsrettslige regler være avskåret, og da vil foreldelsen vurderes etter § 3 nr 4. Leveringen i saken her skjedde 10. mars 1997 og ved inspeksjonen to år minus to dager senere, nemlig 8 mars 1999, ble det verifisert at det var trådbrudd. Legges teoriens syn til grunn vil dette – etter Voest-Alpines syn for øvrig på foreldelsesreglene – føre til at vegvesenets krav er foreldet. Hadde trådbruddene derimot blitt oppdaget to år pluss to dager senere kunne ansvar bare gjøres gjeldende etter garantien, og da skulle § 3 nr 4 komme inn. Lagmannsretten kan ikke legge til grunn at foreldelsesreglene er slik å forstå.”

- (35) Som lagmannsretten her påpeker, taler både systemhensyn og prosessøkonomiske hensyn mot en forståelse av § 3 nr. 4 som innebærer at garantien må være konkret utnyttet i den enkelte saken hvor krav reises. En regel som gir dårligere vern for kjøperen i den første fasen av garantiperioden enn i den siste fasen, harmonerer heller ikke godt med garantiens formål. Regelen kan også innby til omfattende prosedyre – blant annet om det er reklamert innenfor kjøpslovens frister, hvilket illustreres i den foreliggende saken.
- (36) Jeg er etter dette kommet til at anvendelsen av § 3 nr. 4 ikke er betinget av at kravet ikke kunne vært fremmet etter de deklatoriske reglene. Det er da ikke nødvendig for meg å gå inn på spørsmålet om vegvesenets erstatningskrav også kunne vært bygget på kjøpslovens regler.
- (37) Reglene om foreldelsesfristens utgangspunkt i § 3 nr. 4 kommer etter dette til anvendelse i saken. Det er da på det rene – og heller ikke omstridt – at vegvesenets erstatningskrav ikke er foreldet.
- (38) Ut fra mitt syn på saken, finner jeg ikke grunn til å gå inn på den ankende parts anførsel vedrørende anvendelsen av § 3 nr. 2.
- (39) Anken har etter dette ikke ført frem, og jeg finner at ankemotparten må tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett, jf. tvistemålsloven § 180 første ledd. Ankemotpartens prosessfullmektig har oppgitt sitt salær til 485 000 kroner inkludert merverdiavgift. Jeg finner at kravet er vesentlig for høyt i forhold til det arbeidet som var nødvendig for å få saken betryggende utført, og setter salæret skjønnsmessig til 150 000 kroner inkludert merverdiavgift, jf. tvistemålsloven § 176 første ledd. I tillegg kommer utlegg på 2 500 kroner inkludert merverdiavgift.
- (40) Jeg stemmer for denne

DOM:

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Voest-Alpine Austria Draht GmbH til staten v/Samferdselsdepartementet 152 500 – etthundreogfemtittusenfemhundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.

- (41) Dommer **Øie:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (42) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (43) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (44) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (45) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom stadfestes.
2. I saksomkostninger for Høyesterett betaler Voest-Alpine Austria Draht GmbH til staten v/Samferdselsdepartementet 152 500 – etthundreogfemtittusenfemhundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.

Riktig utskrift bekreftes: